STUDIA UNIVERSITATIS MOLDAVIAE
Revista științifică a Universtității de Stat din Moldova, 2025, nr. 8(188)

CZU: 342.25:35.072.1:336.14:352 **https://doi.org/10.59295/sum8(188)2025_08**

IMPACTUL CHELTUIELILOR BUGETARE ASUPRA AUTONOMIEI FINANCIARE LOCALE ÎN LUMINA PREVEDERILOR EUROPENE ȘI NAȚIONALE

Cristina CRAEVSCAIA-DERENOVA,
Universitatea de Stat din Moldova

Prezentul studiu își propune drept scop analiza impactului sistemului de cheltuieli bugetare asupra gradului de autonomie financiară a colectivităților locale și oferă premise teoretico-practice pentru consolidarea descentralizării fiscale și formularea de propuneri care să asigure echilibrul dintre responsabilități și resurse la nivel local. Structura și volumul cheltuielilor bugetare reprezintă un indicator esențial al gradului real de autonomie financiară, principiu fundamental al descentralizării administrative. Repartizarea cheltuielilor între domenii precum servicii cu destinație generală, învățământ, infrastructură, sport și activități pentru tineret reflectă nu doar capacitatea decizională a colectivităților locale, dar și nivelul de dependență de transferurile interguvernamentale. Analiza cheltuielilor bugetare locale prin prisma Cartei Europene a Autonomiei Locale și legislației financiare autohtone permite evidențierea gradului de flexibilitate în alocarea resurselor, dar și a constrângerilor generate de repartizarea neuniformă a finanțelor publice de la centru către localități.

Cuvinte-cheie: *autonomie financiară locală, Carta Europeană a Autonomiei Locale, descentralizare administrativă, colectivitate locală, unitate administrativ-teritorială, buget local, cheltuieli bugetare, transferuri cu destinație generală, transferuri cu destinație specială.*

THE IMPACT OF BUDGETARY EXPENDITURES ON LOCAL FINANCIAL AUTONOMY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN AND NATIONAL LEGAL FRAMEWORKS

The present study aims to analyze the impact of the budgetary expenditure system on the degree of financial autonomy of local communities and provides theoretical and practical premises for strengthening fiscal decentralization and for formulating policy proposals that ensure a balance between responsibilities and resources at the local level. The structure and volume of budgetary expenditures constitute an essential indicator of the actual degree of financial autonomy, a fundamental principle of administrative decentralization. The distribution of expenditures across fields such as general public services, education, infrastructure, sports, and youth activities reflects not only the decision-making capacity of local communities but also their level of dependence on intergovernmental transfers. The analysis of the particularities of budgetary expenditures from the perspective of the European Charter of Local Self-Government and national legal frameworks highlights both the degree of flexibility in the allocation of resources and the constraints generated by the unequal distribution of public finances from the central to the local level.

Keywords: *local financial autonomy, European Charter of Local Self-Government, administrative decentralization, local community, administrative-territorial unit, local budget, budgetary expenditures, general-purpose transfers, earmarked transfers.*

Introducere

Autonomia financiară reprezintă o dimensiune esențială a autonomiei locale, exprimându-se prin existența unui sistem propriu de finanțare și prin recunoașterea competenței autorităților administrației publice locale de a adopta, în mod suveran și în limitele cadrului normativ, decizii referitoare la constituirea veniturilor și la realizarea cheltuielilor publice pe teritoriul unității administrativ-teritoriale. Actualitatea domeniului de cercetare este și mai vădită în contextul reformei administrative 2024-2030, care își propune drept obiective majore în sectorul administrației publice locale consolidarea autonomiei financiare, întărirea capacităților instituționale ale autorităților administrației publice locale, optimizarea nivelului II de guvernare teritorială, amalgamarea teritorială, precum și sporirea calității și eficienței serviciilor publice furnizate la nivel local [1].

În plan practic, bugetele locale din Republica Moldova se confruntă frecvent cu insuficiențe financiare, în special în raport cu acoperirea cheltuielilor de infrastructură rutieră, procurarea mijloacelor fixe, cheltuieli capitale și cheltuieli suplimentare generate de inflație și de majorarea costurilor resurselor energetice. Drept consecință, numeroase autorități publice locale sunt constrânse să utilizeze resurse proprii sau să contracteze credite pentru finanțarea echipamentelor necesare funcționării optime a instituțiilor subordonate.

Rezultate obținute și discuții

Creșterea cheltuielilor bugetelor locale și necesitatea acoperirii acestora din veniturile proprii, în condiții de echilibru bugetar și asigurare a autonomiei locale, reprezintă o preocupare constantă a unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova. Organizarea administrativ-teritorială, moștenire postsovietică, rămâne a fi extrem de scindată - 898 de unități administrativ- teritoriale (în continuare UAT) de nivelul I (sate, comune, orașe și municipii) și 35 de unități administrativ-teritoriale (UAT) de nivelul II (32 de raioane, mun. Chișinău și Bălți, unitatea teritorială autonomă Găgăuzia), pentru o populație de circa 2,4 milioane, fără regiunea transnistreană (conform recensământului din 2024), care este în continuă scădere. Ceea ce caracterizează administrația publică locală de nivelul I, este fragmentarea și numărul foarte mare (aproape 90%) de UAT cu o populație redusă, sub 5000 de locuitori, dimensiuni care nu permit nici furnizarea eficientă a serviciilor, nici o capacitate fiscală și administrativă corespunzătoare [2, p. 101].

Transformarea de paradigmă în direcția descentralizării a fost consacrată odată cu adoptarea Constituției Republicii Moldova din 1994, act fundamental ce a deschis calea unei abordări pragmatice în procesul de reformare a administrației publice și consolidare a autonomiei locale. Astfel, potrivit prevederilor art.109 din Constituţia Republicii Moldova:

„(1) Administraţia publică în unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, ale eligibilităţii autorităţilor publice locale şi ale consultării cetăţenilor în problemele locale de interes deosebit.

(2) Autonomia priveşte atât organizarea şi funcţionarea administraţiei publice locale, cât şi gestiunea colectivităţilor pe care le reprezintă.

(3) Aplicarea principiilor enunţate nu poate afecta caracterul de stat unitar” [3].

Profesorul Belecciu Șt. menționează, cu privire la transferul unui șir de competențe, ce aparțineau autorităților centrale, către organele reprezentative ale unităților administrativ-teritoriale, că acestea pot fi „de natură economică, socială, culturală și, în niciun caz, de natură politică. Într-un stat unitar, cum este și Republica Moldova, strategiile de dezvoltare politică a statului în întregime și a structurilor lui administrative rămân probleme de interes național, gestionate de către organele centrale și reprezentanții acestora în plan local, uniform și coerent pe întreg teritoriul țării” [4].

Etapa postconstituțională, denumită în doctrină drept a treia fază a reformei administrației publice locale, s-a materializat prin instituirea unui cadru legislativ adaptat noilor realități social-economice ale statului. De la dobândirea independenței şi până în prezent, în Republica Moldova au avut loc trei organizări administrativ-teritoriale. Prima s-a produs prin Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, nr. 306 din 07 decembrie 1994, prin care, de fapt, a fost reconfirmat sistemul precedent de organizare administrativă a teritoriului, format din 40 de raioane și 915 unități administrativ-teritoriale de nivelul unu, caracteristic condițiilor unui sistem administrativ de comandă și unei economii de planificare centralizată [5].

Controversele generate de reforma respectivă s-au reflectat în contradicțiile evidente dintre dispozițiile a două acte normative adoptate concomitent. Astfel, Legea privind administrația publică locală nr. 310 din 7 decembrie 1994, deși prezenta anumite lacune, consacra în esență principiul autonomiei locale și promova modelul unei administrații publice descentralizate. Spre exemplu, art. 5 stipula: „Administraţia publică în unităţile administrativ-teritoriale se întemeiază pe principiile autonomiei locale, descentralizării serviciilor publice, eligibilităţii autorităţilor administraţiei publice locale şi consultării cetăţenilor în problemele locale de interes deosebit” [6]. În opoziție, Legea privind organizarea administrativ-teritorială, adoptată în aceeași zi, a perpetuat structura fragmentată a sistemului anterior de organizare a teritoriului, contravenind spiritului descentralizării și coerenței instituționale.

O autonomie financiară reală și eficientă implică un grad sporit de control al colectivităților locale asupra propriilor fluxuri financiare. Aceasta presupune extinderea capacității autorităților locale de a decide asupra alocării cheltuielilor și de a genera venituri proprii, în concordanță cu competențele atribuite prin Constituție și lege.

Cadrul legal actual relevant instituției cheltuielilor bugetare locale ține de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, nr. 181 din 25.07.2014, care la art. 3, Noțiuni de bază, definește noțiunea generală de *cheltuieli bugetare* drept *totalitate a plăţilor aprobate în buget/efectuate de la buget, cu excepţia celor aferente operaţiunilor cu activele financiare şi cu datoriile bugetului* [7]. Iar art. 29 din lege precizează că acestea sunt determinate de alocaţiile bugetare specificate în legile/deciziile bugetare anuale şi includ cheltuieli de personal, prestaţii sociale, cheltuieli de bunuri şi servicii, subvenţii şi transferuri, dobânzi, cheltuieli destinate formării activelor fixe şi alte cheltuieli prevăzute de legislaţie. Cheltuielile bugetare se efectuează doar prin intermediul autorităţilor/instituţiilor bugetare. Delimitarea cheltuielilor între componentele bugetului public naţional se efectuează în funcţie de competenţele şi responsabilităţile financiare prevăzute de legislaţie [7].

Autorul Văcărel I. definește cheltuielile publice drept relații economico-sociale în formă bănească, care se manifestă între stat, pe de o parte, și persoane fizice și juridice, pe de altă parte, cu ocazia repartizării și utilizării resurselor financiare ale statului în scopul îndeplinirii funcțiilor acestuia [8, p. 127].

Împărtăşind valorile europene, la 2 octombrie 1997 Republica Moldova a ratificat Carta Europeană a Autonomiei Locale, adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, în vigoare de la 2 februarie 1998. După ratificarea Cartei, Republica Moldova şi-a asumat obligaţia de a traduce în practică principiile expuse în art. 9 *Resursele financiare ale autorităţilor administraţiei publice locale*, care reglementează regulile fundamentale de organizare şi funcţionare a sistemului finanţelor publice locale, impune părţilor regulile care garantează independenţa administrativă şi financiară a colectivităţilor locale [9]. Cheltuielile bugetare locale, privite prin prisma acestui articol, reprezintă o reflectare și transpunere operațională a competențelor autorităților administrației publice locale. Exercitarea unor anumite funcţii de către autoritate nu are sens dacă colectivităţile locale sunt lipsite de mijloacele financiare necesare pentru îndeplinirea acestor funcţii. Astfel, paragraful 1 art. 9 al Cartei, care stipulează: *„*În *cadrul politicii economice naţionale, autorităţile administraţiei publice locale au dreptul la resurse proprii, suficiente, de care pot dispune* în *mod liber* în *exercitarea atribuţiilor lor”,* reprezintă o garanție pentru autoritățile locale în stabilirea priorităților de cheltuieli locale.

În Republica Moldova acest postulat este juridic consacrat prin art. 8 din Legea finanțelor publice locale, nr. 397 din 16.10.2003, care scoate în evidență corelarea cheltuielilor bugetare locale cu funcțiile autorităților publice locale, astfel că în bugetele locale se prevăd alocații necesare pentru realizarea funcțiilor autorităților administrațiilor publice locale, ținându-se cont la planificare de respectarea priorităților în alocarea cheltuielilor. [10] Prioritizarea finanțării cheltuielilor bugetare locale, în funcție de ritmul încasării mijloacelor bănești la conturile bugetului local, reflectă, cu precădere, necesitatea onorării angajamentelor de deservire a datoriei unităților administrativ-teritoriale; cheltuielile de personal, de achitare a indemnizațiilor, a compensațiilor, a alocațiilor și a ajutoarelor sociale; cheltuielile pentru resursele termoenergetice; cheltuielile din fondul de rezervă al autorității administrației publice locale. Conducătorului autorității sau instituției bugetare, legislația îi atribuie competența de a stabili și alte priorități de cheltuieli [10, art. 9, alin. 5].

Paragraful 2 al art. 9 al Cartei Europene a Autonomiei Locale descrie principiul proporționalității dintre veniturile bugetare și competențele autorităților locale: *„Resursele financiare ale autorităţilor administraţiei publice locale trebuie să fie proporţionale cu competenţele prevăzute de constituţie sau de lege”* [9]. Cu referire la această regulă, competențele atribuite mai ales UAT de nivelul I în Republica Moldova au cunoscut o extindere constantă, prin transferul de responsabilități pentru domenii cum sunt educația preșcolară, infrastructura locală, sistemul de apă și canalizare, gestionarea deșeurilor. În lipsa unei creșteri proporționale a veniturilor proprii, acest fenomen a agravat și mai mult dependența autorităților locale de transferurile cu destinație generală și specială, limitând autonomia decizională în prioritizarea cheltuielilor.

Un alt exemplu ține de formula de alocare a transferurilor interbugetare, care nu reflectă tot timpul

costurile reale al competențelor delegate. Spre exemplu, finanțarea sectorului educațional este calculată conform unor formule unificate *per elev,* fără a se ține cont de particularitățile demografice sau teritoriale, iar autoritățile locale trebuie să acopere diferențele financiare din veniturile proprii. Aceste discrepanțe nu numai diminuează autonomia locală, dar și afectează calitatea serviciilor prestate.

Paragraful 8 art. 9 al Cartei stipulează: În scopul finanțării cheltuielilor lor de investiții, autoritățile administrației publice locale trebuie să aibă acces, în conformitate cu legea, la piața națională a capitalurilor [9]. Astfel, având în vedere insuficiența de venituri proprii și colectate în UAT, autoritățile locale pot recurge la instrumente de creditare, în special, pentru finanțarea cheltuielilor capitale, investiționale. Totuşi, sursele posibile de finanţare vor depinde inevitabil de structura pieţei de capitaluri în diferite ţări, iar procedurile şi condiţiile de acces la aceste surse pot fi fixate prin legi. Acest drept al autorităților locale este coordonat în Republica Moldova de Ministerul Finanțelor, Legea finanțelor publice locale stabilind diferențiat procedura de contractare a împrumuturilor pentru acoperirea decalajelor temporare de casă și împrumuturilor pe termen lung [9, art. 14-16].

Prin *decalaj de casă*, în baza Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, vom înțelege insuficienţă temporară de mijloace băneşti, prognozată pentru unele perioade ale anului bugetar, necesare pentru efectuarea plăţilor de la bugetele componente ale bugetului public naţional [7, art. 3].

Valoarea cumulativă a împrumuturilor contractate pentru acoperirea golurilor temporare de casă, având scadența în același exercițiu bugetar, nu poate depăși limita de 5% din volumul total al veniturilor aprobate sau rectificate ale bugetului local beneficiar, cu excluderea transferurilor cu destinație specială. Respectarea acestei limite reprezintă o condiție esențială pentru angajarea unor astfel de împrumuturi [10, art. 14].

Împrumuturile pe termen lung, contractate de autoritățile executive în baza deciziilor autorităților reprezentative și deliberative ale UAT, de la creditorii din țară sau instituții financiare internaționale, pot fi orientate pentru acoperirea cheltuielilor pentru investiții capitale (construcția, reconstrucția, extinderea și restaurarea mijloacelor fixe existente), prevăzute în programele de dezvoltare anuale și multianuale ale unităților administrativ-teritoriale; pentru reparații capitale, procurări de utilaje de producție și întreținere și de mijloace de transport (transport public și autospeciale), prevăzute în programele de dezvoltare anuale și multianuale ale unităților administrativ-teritoriale; acordarea întreprinderilor municipale a garanțiilor pentru contractarea împrumuturilor interne sau externe, precum și pentru refinanțarea datoriilor contractate anterior.

Legislația națională stabilește două limite procentuale pentru contractarea împrumuturilor: astfel, suma totală a plăților anuale realizate de către UAT pentru deservirea datoriei, inclusiv rambursarea sumei de principal, dobânda, nu trebuie să depășească 20% din suma veniturilor anuale aprobate în bugetul local, cu excepția transferurilor cu destinație specială și 30% pentru bugetele municipiului Bălți și Chișinău [10, art. 15].

Cu referire la impactul benefic al Cartei asupra autonomiei locale, profesorul Sîmboteanu A. menționează: „Carta a devenit un document-cadru al autonomiei locale pentru țările care au aderat la ea. Acest document servește drept o sursă de referință în procesul de elaborare a legislației naționale privind organizarea administraţiei publice locale şi activitatea desfăşurată de ea în condiţiile descentralizării şi autonomiei locale [11, p. 311].

În această arhitectură instituțională, veniturile și cheltuielile locale reprezintă o componentă ce trebuie analizată prin prisma funcționalității generale a administrației publice locale și a coerenței cadrului normativ. Colectivităţile locale se pot organiza şi administra autonom dacă sunt subiecte de drept, au capacitatea de a realiza atribuţiile prevăzute de lege, dispun de resurse financiare şi au dreptul de a administra un patrimoniu distinct. Totodată, autonomia locală depinde de capacitatea administrativă, respectiv de ansamblul resurselor materiale, instituţionale şi umane de care dispune o unitate administrativ-teritorială, precum şi de acţiunile pe care le desfăşoară în vederea exercitării competenţelor stabilite de lege, realizării cheltuielilor bugetare locale.

Acest lucru însă nu exclude dreptul autorităţilor administraţiei publice locale de a coordona cu autoritățile centrale măsuri de finanțare a cheltuielilor locale prin mecanisme de compensare a cheltuielilor neprevăzute, realizarea proiectelor de infrastructură prin obținerea de granturi sau apeluri la concursuri de proiecte. Exemplu elocvent, în acest sens, este activitatea Agențiilor de Dezvoltare Regională (ADR) din Republica

Moldova, rolul cărora este de a stimula creșterea economică și dezvoltarea durabilă în regiunile lor, prin atragerea de investiții, implementarea proiectelor de dezvoltare, oferirea de consultanță autorităților locale și promovarea parteneriatelor regionale și internaționale.

Gradul de finanțare a cheltuielilor locale reprezintă o reflectare directă a autonomiei financiare a colectivităților locale. În acest sens, autorii Alina Profiroiu și Marius Profiroiu menționează: „Colectivităţile descentralizate trebuie să fie capabile să decidă, în mod liber, nivelul cheltuielilor lor fără a fi constrânse în mod exagerat în ceea ce priveşte nivelul resurselor. Pentru aceasta, veniturile şi cheltuielile trebuie să fie adaptate unor exigenţe proprii care să nu ducă la încălcarea libertăţii de administrare. În ceea ce priveşte cheltuielile, dihotomia clasică între competenţele delegate de către stat şi competenţele exclusive influenţează puternic realitatea autonomiei financiare. Este indispensabil ca aceste competenţe delegate de către stat să fie în mod sistematic finanţate, ceea ce n-ar afecta însă libertatea de administrare a colectivităţilor locale" [12, p. 77].

În această ordine de idei, relevant este articolul 4 *Domeniile proprii de activitate ale autorităților publice locale* din Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006, care enumeră categorii de cheltuieli locale în funcție de sfera de competență: activităţi culturale, sportive, de recreaţie şi pentru tineret, precum şi planificarea, dezvoltarea şi gestionarea infrastructurilor necesare acestor tipuri de activităţi; planificarea urbană și amenajarea teritoriului la nivel local, gestionarea spațiilor verzi de interes local; construcţia, gestionarea, întreţinerea şi echiparea instituţiilor preşcolare şi extraşcolare (creşe, grădiniţe de copii, şcoli de artă, de muzică).

Alte categorii de cheltuieli bugetare locale vizează dezvoltarea şi gestionarea reţelelor urbane de distribuire a gazelor şi energiei termice; colectarea, asigurarea etapizată a condițiilor pentru colectare separată și transportarea deșeurilor, inclusiv salubrizarea şi întreţinerea terenurilor pentru depozitarea acestora; amenajarea şi întreţinerea cimitirelor; administrarea bunurilor din domeniile public şi privat locale; distribuirea apei potabile, construirea şi întreţinerea sistemelor de canalizare şi de epurare a apelor utilizate şi pluviale; construcţia, întreţinerea şi iluminarea străzilor şi drumurilor publice locale; transportul public local; amenajarea pieţelor agricole, a spaţiilor comerciale; instituirea şi gestionarea întreprinderilor municipale şi organizarea oricărei alte activităţi necesare dezvoltării economice a unităţii administrativ-teritoriale; construcţia de locuinţe şi acordarea altor tipuri de facilităţi pentru păturile social vulnerabile, precum şi pentru alte categorii ale populaţiei; organizarea serviciilor (posturilor) teritoriale de salvatori şi pompieri etc. [13]

Această enumerare legală a tipurilor de cheltuieli bugetare locale ține cont de particularitățile UAT de nivelul I și II, de principiul teritorialității și de domeniile proprii de competență ale autorităților administrației publice locale.

Concluzii

Autonomia financiară locală presupune instituirea unor sisteme ale finanțelor publice locale eficiente, echitabile și adaptate atât necesităților comunităților locale, cât și politicilor statului național. Scopul fundamental al oricărui sistem de finanțare a colectivităților locale este de a le oferi acestora capacitatea de a-și îndeplini în mod efectiv atribuțiile care le revin în calitate de autorități publice. Gestionarea cheltuielilor bugetare locale, în acest sens, în corespundere cu rigorile Cartei Europene a Autonomiei Locale și legislației naționale, are drept obiectiv asigurarea faptului că resursele financiare sunt alocate și utilizate într-un mod care să permită realizarea de către autoritățile administrației publice locale a competențelor proprii, precum și a celor delegate suplimentar.

Trebuie subliniat faptul că nu există un model perfect al finanțelor publice locale și majoritatea bugetelor locale se confruntă cu tendința de majorare a cheltuielilor și apariția de noi necesități de interes local. Rămân problematice cheltuielile capitale, investițiile în infrastructura locală, pe fonul majorărilor cheltuielilor pentru servicii cu destinație generală și de personal.

Totuși, chiar dacă nu poate fi identificat un model universal sau ideal de finanțare a colectivităților locale, există un set de principii fundamentale care trebuie avute în vedere în procesul decizional privind organizarea și funcționarea sistemelor financiare locale. Aceste principii, consfințite în articolul 9 al Cartei Europene a Autonomiei Locale, stabilesc standarde minime privind resursele financiare ale autorităților locale, autonomia în utilizarea acestora și mecanismele de transferuri interguvernamentale.

Referinţe bibliografice:

1. Hotărârea Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei de reformă a administrației publice din Republica Moldova pentru anii 2023-2030, nr. 126 din 15.03.2023 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=140474&lang=ro# (Accesat: 09.09.2025).
2. PALIHOVICI, S. *Organizarea administrativ-teritorială a statului și guvernanța pe mai multe niveluri: Teorie, practică comparativă și contextul Republicii Moldova: Note de curs*. Chişinău: Ed. Bons Offices, 2024. 165 p. ISBN 978-5-36241-262-3.
3. Constituţia Republicii Moldova din 29.07.1994. Disponibil: www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128016&lang=ro# (Accesat pe 7.09.2025).
4. BELECCIU, Şt. Limitele autonomiei locale în statul unitar și influența acesteia asupra ordinii publice. În: *Protecţia drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului în procesul asigurării ordinii şi securităţii publice*, Ed. II-a, 8 decembrie 2022, Chişinău. Chişinău: Departamentul Editorial-Poligrafic al Academiei „Ştefan cel Mare” al MAI, 2022, Ediția II-a, pp. 59-65. ISBN (pdf) 978-9975-135-66-5.
5. Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, nr. 306 din 07.12.1994 (abrogată). Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=120555&lang=ro# (Accesat pe 10.09.2025).
6. Legea privind administrația publică locală, nr. 310 din 07.12.1994 (abrogată) Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=64702&lang=ro# (Accesat pe 10.09.2025).
7. Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale, nr. 181 din 25.07.2014 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=126152&lang=ro# (Accesat pe 10.09.2025).
8. VĂCĂREL, I. *Finanţe publice.* București: Ed. Didiactică și Pedagogică, 2007. ISBN: 978-973-30-1998-5.
9. Carta Europeană a Autonomiei Locale din 15.10.1985 Disponibil: https://cancelaria.gov.md/sites/default/files/document/attachments/811270_md_ets_122.pdf (Accesat: 12.09.2025).
10. Legea finanțelor publice locale, nr. 397 din 16.10.2003 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=125263&lang=ro# (Accesat: 10.09.2025).
11. SÎMBOTEANU, A. *Administraţie Publică: Teorie, istorie, actualitate.* Chișinău: CEP USM, 2023. 411 p. ISBN 978-9975-3542-4-0.
12. PROFIROIU, A., PROFIROIU, M. Autonomia financiară a colectivităților locale din România – premisă a succesului descentralizării. În: *Revista Transilvană de Științe Administrative.* 2007. nr.19, p. 77-85. ISSN: 2247-8329.
13. Legea privind descentralizarea administrativă, nr. 435 din 28.12.2006 Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=135846&lang=ro# (Accesat: 12.09.2025).

Date despre autor:

Cristina CRAEVSCAIA-DERENOVA, doctorandă, Universitatea de Stat din Moldova; asistentă universitară, Facultatea de Drept și Științe Sociale, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți, consilieră în cadrul Consiliului municipal Bălți.
ORCID: 0009-0004-8668-5764
E-mail: cristina.craevscaea.1981@gmail.com

Prezentat: 01.10.2025